

Höjdpunkter i EUMC-rapporten

”Muslimer i Europeiska unionen: Diskriminering och islamofobi”

Översättningar av denna sammanfattning till alla EU-språk tillhandahålls i informationssyfte. Den engelska versionen har företräde.

”Muslimer i Europeiska unionen: Diskriminering och islamofobi” är en rapport från Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (EUMC) om situationen för muslimer i EU:s medlemsstater.

I denna rapport granskas tillgängliga uppgifter och information om omfattningen och typen av diskriminering mot muslimer och av islamofobiska incidenter i EU. Dessa handlingar fortsätter att vara kraftigt underdokumenterade och underrapporterade. Rapporten redovisar även exempel på god praxis inom medlemsstaterna och lägger fram handlingsplaner för bekämpning av diskriminering och rasism och främjande av integrering.

Viktiga iakttagelser och slutsatser

- ✓ Oavsett deras etniska bakgrund och/eller religiösa inställning utsätts många europeiska muslimer för diskriminering inom arbetsliv, utbildning och boende.
- ✓ Diskriminering mot muslimer kan tillskrivas såväl islamofobiska attityder som rasism och främlingsfientlighet, då dessa företeelser ofta är sammanflätade. Fientlighet mot muslimer måste därför betraktas inom den mer allmänna ramen av främlingsfientlighet och rasism riktad mot invandrare och minoriteter.
- ✓ Det står klart att muslimer utsätts för islamofobiska handlingar, alltifrån muntliga hot till fysiska angrepp, även om uppgifter om religiöst grova incidenter bara samlas in i begränsad omfattning.
- ✓ Enligt tillgängliga uppgifter om offren för diskriminering är europeiska muslimer ofta oproportionerligt representerade i områden med sämre boendeförhållanden, samtidigt som deras utbildningsnivå ligger under genomsnittet och deras arbetslöshetsnivåer är över genomsnittet. Muslimer har ofta arbeten som kräver lägre kvalifikationer. Som grupp är de överrepresenterade inom ekonomins lågavlönade sektorer.
- ✓ Många europeiska muslimer, och i synnerhet unga människor, stöter på hinder för att förbättra sin sociala ställning. Detta kan leda till en känsla av hopplöshet och socialt utanförskap.
- ✓ Rasism, diskriminering och social marginalisering är allvarliga hot mot integration och sammanhållning i gemenskapen.

Bevis på diskriminering av europeiska muslimer

Sysselsättning

I vissa medlemsstater tenderar muslimer att ha höga arbetslöshetsnivåer. I till exempel Storbritannien är muslimernas arbetslöshetsnivåer högre än för personer från någon annan religion för både män och kvinnor. I Irland avslöjade 2002 års folkräkning att 11 procent av muslimerna var arbetslösa jämfört med ett nationellt genomsnitt på 4 procent.

Diskrimineringstester visade att muslimer upplever diskriminering och ställs inför begränsade sysselsättningsmöjligheter. I till exempel Storbritannien utförde ett radioprogram producerat av BBC år 2004 ett test vid vilket 50 företag mottog ansökningar från sex fingerade sökande med namn som tydligt antydde en brittisk, afrikansk eller muslimsk bakgrund. Det var mer sannolikt att vita sökanden (25 procent) än svarta sökanden (13 procent) kallades till en intervju, medan de med ett muslimskt namn (9 procent) hade minst framgång. I Frankrike skickade universitetet i Paris år 2004 ut standardiserade meritförteckningar som gick att känna igen som hörande till olika etniska grupper som svar på 258 arbetsannonser efter en säljare. Man fann att en person från Nordafrika hade fem gånger mindre chans att få ett positivt svar.

Utbildning

Låga utbildningsnivåer är en annan faktor i den diskriminering som europeiska muslimer utsätts för. I flera medlemsstater där en stor del av invandrarna är muslimer (t.ex. Danmark, Tyskland och Frankrike) har invandrare och ättlingar från tredje land lägre andel slutförda utbildningar och uppnår i genomsnitt lägre kvalifikationer än majoritetsbefolkningen.

OECD/PISA-studier om invandrades studieresultat visar att ej infödda elever har mycket lägre läs- och skrivfärdigheter än infödda elever. Särskilt i länder där utbildningsnivån och den socioekonomiska ställningen för invandrade familjer – många med muslimsk bakgrund – är jämförelsevis låg tenderar skillnaderna i resultat mellan elever med och utan invandrarbakgrund att vara större.

När det gäller att tillhandahålla religionsundervisning följer medlemsstaterna olika vägar. Till dessa hör formell sekulär religionsundervisning, ämnesövergripande undervisning om islam, enskild islamisk undervisning som ges inom eller utanför ramarna för den statliga skolan. Muslimska befolkningsgrupper anordnar dessutom kompletterande undervisning i islamsk religion, men det finns en oro över bruket att bjuda in imamer från tredje land utan formella kvalifikationer och minimal, om någon, förståelse för det lokala sociala och kulturella sammanhanget.

Boende

Invandrare, bland annat de från övervägande muslimska länder, verkar i allmänhet lida av sämre boendeförhållanden och jämförelsevis större sårbarhet och osäkerhet i sin boendesituation. Vissa förbättringar har skett i boendeförhållandenas mönster, men bristande jämlikhet i boendet kvarstår till stor del som följd av ett otillräckligt utbud av subventionerade bostäder för låginkomstgrupper, såsom invandrare eller ättlingar till invandrare.

Bevis på islamofobiska incidenter

De tillgängliga officiella uppgifterna behöver underbyggas för identifiering av religiöst motiverade eller grova överträdelser. För närvarande har bara Storbritannien och Finland

mekanismer för insamling av officiella straffrättsliga uppgifter där det närmare redogörs för ursprunget för personer som utsätts för ett rasistiskt brott. Bara Storbritannien publicerar straffrättsliga uppgifter som specifikt identifierar muslimer som offer för hatbrott.

Trots det visar kombinationen av officiella uppgifter och inofficiell information från icke-statliga organisationer att islamofobiska incidenter har rapporterats i flera av EU:s medlemsstater. Dessa tillbud rör sig om allt ifrån muntliga hot till fysiska angrepp på människor och egendom.

EUMC identifierar islamofobi och dess uttryck utifrån internationellt överenskomna standarder för rasism och utifrån Europarådets och FN:s fortlöpande arbete.

Fakta om de muslimska befolkningsgrupperna i Europeiska unionen

Befintlig demografisk statistik ger bara uppskattningar av antalet muslimer som bor i EU. Den lägsta siffran utifrån officiella beräkningar och uppskattningar utförda av icke-statliga organisationer är 13 miljoner, vilket motsvarar 3,5 procent av EU:s hela befolkning.

Muslimer bildar den näst största religiösa gruppen i EU:s mångreligiösa samhälle. De muslimer som bor i EU är en mycket olikartad blandning av olika etniciteter, språk, sekulära och religiösa tendenser, kulturella traditioner och politiska övertygelser.

Muslimer från Turkiet, Nordafrika, Mellanöstern, Pakistan, Bangladesh och före detta Jugoslavien dominerar i de muslimska befolkningarna i Europeiska unionen. Ett stort antal av dessa är EU-medborgare. Vissa muslimer som är bosatta i EU har också en lång historisk närvaro i de länder där de bor.

EUMC kräver i synnerhet följande lagstiftning och politiska åtgärder:

Det är EUMC:s uppfattning att åtgärder och praktiska förfaranden som tar itu med diskrimineringen och tar upp social marginalisering bör ges politisk prioritet. De politiska åtgärderna måste utgå ifrån att många muslimer i EU har upplevt diskriminering, vilket har påverkat deras sysselsättningsmöjligheter och utbildningsnivåer och på så vis lett till social marginalisering.

- ✓ **Genomföra lagstiftning:** Medlemsstaterna måste fullt ut tillämpa direktiven om antidiskriminering (direktivet om likabehandling oavsett ras 2000/43/EG och likabehandlingsdirektivet 2000/78/EG) och i större utsträckning använda dess bestämmelser, inklusive särskilda åtgärder för att främja likabehandling. Medlemsstaterna bör även försöka överskrida direktivens rättsliga minimikrav, och se till att grupper som är utsatta för diskriminering känner till sina rättigheter och ges möjlighet att tillförsäkra sig dessa rättigheter.
- ✓ **Registrera och övervaka islamofobiska incidenter:** Medlemsstaterna uppmanas att upprätta mekanismer för registrering av allmänna rasistiska tillbud, i syfte att bryta ner denna statistik i tillbud rörande olika utsatta grupper, bland annat muslimer. Medlemsstaterna uppmanas att införliva antirasistisk utbildning och utbildning om mångfald i sina polisutbildningsprogram.
- ✓ **Genomföra politiska åtgärder för att integrera och inkludera invandrare och minoriteter i samhället:** Medlemsstaterna uppmanas att genomföra stödåtgärder för invandrare och minoriteter, däribland muslimer, för att ge dem lika möjligheter och

förebygga marginalisering. Minoriteterna bör rådfrågas aktivt vad gäller utformningen av strategier för social integrering.

- ✓ **Främja åtgärder i arbetslivet:** Medlemsstaterna uppmanas att intensifiera sina insatser för att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för i synnerhet minoritetsungdomar, bland annat muslimer. Nationella och lokala offentliga myndigheter skulle kunna vara vägledande genom att främja en jämlik tillgång till sysselsättning.
- ✓ **Främja utbildningsåtgärder:** Medlemsstaterna uppmanas att undersöka orsakerna till skillnader i utbildningsnivå. Medlemsstaterna bör undvika att placera minoritets elever i särskilda klasser. Medlemsstaterna bör genomföra granskningar av skolböcker för att säkerställa att minoritetsgruppernas historia framställs på ett korrekt sätt. Diskussion om rasism, främlingsfientlighet, antisemitism och islamofobi bör ingå i den officiella skolplanen.
- ✓ **Involvera politiska partier:** Alla politiska partier i Europa uppmanas att skriva under och genomföra ”de europeiska politiska partiernas stadga för ett icke-rasistiskt samhälle”⁽¹⁾.
- ✓ **Deltagande:** De europeiska muslimerna bör uppmuntras att mer aktivt delta i det offentliga livet (t.ex. inom politiska, ekonomiska, sociala och kulturella institutioner och förfaranden).
- ✓ **Media:** Media bör undersöka sin rapportering för att säkerställa att den täcker dessa frågor exakt och heltäckande. Media uppmanas att låta sina rekryterings- och utbildningsinitiativ för journalister bättre återspegla mångfalden inom EU. Medlemsstaterna uppmanas att anta eller underbygga lagstiftning rörande leverantörer av Internettjänster för att förhindra spridning av olagligt rasistiskt material, i enlighet med artikel 14 i EG:s direktiv om elektronisk handel (2000/31/EG).

Praktiska initiativ för att bekämpa islamofobi och främja sammanhållning

EUMC uppmanar medlemsstaterna att aktivt använda exempel på existerande praktiska initiativ runtom i EU, varav många framhålls genom hela rapporten.

EUMC menar att integration är en tvåvägsprocess. Många europeiska muslimer inser att de behöver göra mer för att delta i det bredare samhället. Samtidigt måste Europas politiska ledare göra en kraftfullare insats för att främja en meningsfull interkulturell dialog och mer effektivt ta itu med rasism, diskriminering och marginalisering. Den stora utmaningen är att förstärka sammanhållningen i de europeiska samhällena. Detta innebär att respektera mångfald, säkerställa grundläggande rättigheter och garantera lika möjligheter för alla.

Utbildningsinitiativ

- ✓ I Luxemburg bestämde utbildningsministeriet att sistaårseleverna skulle få en kurs i ”instruction religieuse et morale” som fokuserar på interreligiös dialog och förklarar de mänskliga värdena hos icke-kristna religioner.

⁽¹⁾ http://www.eumc.eu.int/eumc/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=3ef0500f9e0c5&contentid=3ef0546396bb5

Interreligiös dialog

- ✓ I Tyskland har flera "islamiska forum" upprättats med det uttryckliga målet att minska fördomarna och farhågorna mot den muslimska befolkningsgruppen och främja en kritisk diskussion mellan företrädare för de muslimska organisationerna och företrädare för majoritetssamhället. Dessa forum saknar officiell status, och initierades av en icke-statlig organisation.
- ✓ I Storbritannien har ledare från de muslimska, judiska och kristna religionerna nu upprättat forumet "Three Faiths" som anordnar konferenser, seminarier och möten med nationella och lokala politiker.

Kommunala initiativ

- ✓ Rotterdams kommun ger anslag till SPIOR, en plattform för islamiska organisationer. Organisationen som grundades 1990 främjar muslimernas intressen i staden och företräder 42 organisationer, däribland åtta etniska gemenskaper och kvinno- och ungdomsorganisationer. Under senare tid har en viktig uppgift varit att främja en bättre förståelse mellan muslimer och icke-muslimer. Rotterdams kommun anordnade nio "islamdebatter" mellan februari och april 2005. Under dessa debatter diskuterades många frågor om islam alltifrån höjden på nya moskéers minareter till utbildning och den ekonomiska situationen.
- ✓ I Storbritannien har flera lokala myndigheter tagit fram skriftliga riktlinjer för att tillgodose de själavårdande, religiösa och kulturella behoven hos muslimska elever. En av de mest utförliga och användbara av dessa riktlinjer skapades i Birmingham i samarbete med Birminghams centralmoské. Lokala myndigheter har dessutom tagit fram exempel på god praxis för att ta itu med och motverka islamofobi och tar upp religiös fientlighet och islamofobi i sin policydokumentation.

Polisiära initiativ

- ✓ I Storbritannien har Londons "Metropolitan Police Service" (MET) arbetat mycket med den icke-statliga organisationen FAIR ("Forum against Islamophobia and Racism") och andra centrala organisationer för kampanjen "Islamophobia – Don't Suffer in Silence". Detta var en stor nationell kampanj som lanserades av MET under 2004 för att bekämpa brott mot muslimer, för att ge stöd åt offer för islamofobi och för att förbättra MET:s övervakning av islamofobi och relationer med den muslimska befolkningsgruppen.

Till denna rapport hör en studie om hur diskriminering och islamofobi uppfattas, **"Perceptions of discrimination and Islamophobia"**, som bygger på djupintervjuer med medlemmar av de muslimska befolkningsgrupperna i tio av EU:s medlemsstater. Denna studie ger en ögonblicksbild av de åsikter, känslor, farhågor, frustrationer liksom det hopp inför framtiden som delas av många muslimer i EU.